

Zakaj me bješ?

Veseli nas, da naš list pri mnogih rojakih vzbuja zadovoljstvo in ga radi čitajo, a iz mnogih krajev nam prihajajo obvestila, da mu tudi nasprotujejo, delajo ovire pri razprodaji s strahovanjem, da celo s tepenjem prodajalca in sežiganjem lista.

Zelo se čudimo temu postopanju, saj so to metode, ki so se jih posluževali bivši Mussolinijevi fašisti - in tedaj smo jih vsi obsojali. Čutili smo, kako nas je diktator vklenil v suženjstvo, da bi kmalu še misliti ne smeli po svoje.

Prav v ta namen, da bi naše ljudstvo preorijentirali iz fašistične na demokratično miselnost, da bi mu dali svobodno zadhati tudi gledè čtiva, da bi ga naučili - ker je naš narod katoliški - iz katoliškega stališča presojati današnje svetovne in domače dogodke, smo goriški duhovniki ustanovili katoliški tednik, ga pravilno in lojalno priglasili vsem merodajnim činiteljem v upanju, da bo vsem le vseč, ako jim pomagamo vzgajati ljudstvo v dobre demokratične narodnjake in katoličane.

Listu smo dali tudi smerice: mirno učiti, povedati resnico, nobenega žaliti, in kjer bi bilo treba grajati napake, storiti to z vso ljubeznijo in obzirnostjo.

Demokratična svoboda pač obstaja v tem, da sme vsak na dostojen način povedati svoje misli - to je svoboda besede in tiska - in toliko demokratičnega duha smemo pač pričakovati od našega ljudstva, da mirno in trezno prebere in premisli, kaj mu njegovi dušni pastirji povedò. Nato pa naj si napravi samo svojo sodbo. Taka je bila do leta 1914. pri nas navada in upamo, da bo postala v letu 1945. znova taka, ker je to navada pri vseh demokratičnih narodih.

Pij XII. o pravi demokraciji

Pravicam in dolžnostim podložnikov v demokratični vladavini odgovarjajo pravice in dolžnosti oblastnikov. Oblast je v vsaki družbi, zlasti pa v državi nujno potrebna. Brez prave, močne oblasti ni reda, ni ednosti, zato tudi ni blagostanja. Dandanes marsikdo pojmuje svobodo in demokracijo v tem mislu, da smejo podložniki delati, kar sem jim zljubi, in da oblast nima nobene pravice ukazovati. Pij XII. jasno poudarja, da mora „demokratična država, bodisi da je monarhična ali republikanska, imeti moč, da zapoveduje z resnično in dejansko oblastjo“. Ta

namestniki in zastopniki božji Tega svojega visokega dostojanstva se morajo pri izvrševanju svoje oblasti tudi zavedati in se odlikovati zlasti po naslednjih krepkih: po zavesti osebne odgovornosti, po objektivnosti in nepristranosti, po poštenosti, plemenitosti in nepokvarjenosti. Kdo so ti nosilci javne oblasti? V demokratični vladavini so to v prvi vrsti zakonodajni zastopniki naroda ali poslanci, ki tvorijo parlament. O le-teh pravi sv. oče, da je „vprašanje moralne višine, praktične sposobnosti in umske zmožnosti poslancev v parlamentu za vsak narod, ki ima demokra-

„Ko sem študiral v Cambridgeu (angleško vseučiliško mesto), so bili v isti dvorani možje istega naroda večkrat razcepljeni v šest različnih verstev. Ko pa sem poslušal bogoslovje v Rimu, so bili v eni dvorani mladeniči šestih narodov, ki so vsi izpovedovali eno vero. Takega soglasja vseh narodov v eni veri ne more doseči nobena človeška moč“.

(Angleški pisatelj Benson)

oblast mora biti taka, da lahko zahteva od svojih podložnikov pokorščino in se pri tem lahko poslužuje tudi sile.

Oblast je od Boga

Papež ugotavlja pri tem, da je med človeško osebo, med državo in med javno oblastjo neka povezanost in nek red, ki ima svoj izvor in svoj temelj v Bogu. Človek kot oseba ima svojo pravo vrednoto in dostojanstvo v tem, da je od Boga hotena. Javna oblast ni drugega kot udeležba na božji oblasti. To pomeni: vsaka človeška oblast je le toliko res prava oblast, v kolikor je odsev in izraz božje oblasti. Iz tega sledi, da so nosilci javne oblasti v nekem pravem smislu

tično vlado, vprašanje življenja ali pa neprestanega hiranja“.

Lik narodnega zastopnika

To vprašanje o narodnih zastopnikih je tako važno, da nam papež podrobno očrta, kakšni morajo biti in kakšne lastnosti jih morajo krasiti. „Nedvomne izkušnje dokazujejo, »pravi sv. oče«, da mora sleherno zakonodajno telo, ako hoče plodonosno delovati in si pridobiti spoštovanje in zaupanje, zbrati v svojem krogu izbrane ljudi odličnega duha in trdnega značaja, ki naj bodo zastopniki vsega naroda in ne poslanci množice, kateri na ljubo se pogosto in na žalost zanemarjajo posebni interesi na škodo resnične potrebe in upra-

Zato se nadejamo, da se podobna nasilstva ne bodo več ponavljala proti našemu listu in da se bomo kot poštene ljudje pošteno razumeli med seboj. Ako katoličani in oni, ki nočejo več taki biti, nismo v vseh zadevah enakih nazorov, pač o spornih vprašanjih lahko obravnavamo v svojih listih, ne bomo pa šli drug na drugega z dejanskimi

napadi. To slednje bi le kazalo, da smo še vedno pod močnim vplivom fašistovskih sistemov kljub vsem pozdravom: Smrt fašizmu!

Tiste, ki so naš list te dni s silo napadli, le pomilujemo. Njim naj velja še posebno Kristusov očitek Aninemu hlapcu: „Če sem napak govoril, spričaj, če pa prav, zakaj me bješ? Ured.“

vičene zahteve skupne blaginje. Izbira takih mož se ne sme omejiti na posamezne poklice in položaje, ampak naj bi bila odraz pestrega življenja vsega naroda. Izbrati je treba ljudi trdnega krščanskega prepričanja, zanesljivega in pravilnega presojanja, uravnovešenega čuta za stvarnost, ki bodo ostali v vseh okoliščinah dosledni samim sebi. Izbrati je treba može bistrega in zdravega življenjskega nazora, krepkih in premočrtnih odločitev. Predvsem pa može, ki bodo zmožni, da bodo oprti na veljavo, ki izvira iz njihove čiste vesti in na široko izžareva v njihovo okolico, postali voditelji in poglavarji posebno v časih, v katerih naraščajoče potrebe močno dražijo občutljivost ljudstva in povzročajo, da laže zaide na stranpota in se izgubi. Treba je izbrati može, ki bodo v prehodnih razdobljih, ki so navadno težavna in jih razdvajajo strasti, različni nazori in nasprotujoči si programi, čutili dvakrat bolj dolžnost, da vcepijo v žile naroda in države, kadar gori v mrzlični vročici, duhovni protistrup v obliki jasnega presojanja, požrtvovalne dobrote, vsem enako naklonjene pravice in vztrajnega stremljenja za edinstvo in narodno slogo v duhu resničnega bratstva“.

Iz tega razumemo, zakaj polaga sv. stolica tako veliko važnost na volitve in zakaj zahteva pod grehom od vernikov, da volijo res prave krščanke poslance.

Državni absolutizem obsojen

V pravi demokratični državi mora biti torej prava resnična oblast. Ta oblast pa ni neomejena in vsemogočna, temveč tudi sama podrejena višjim božjim zakonom. Zato mora spoštovati oni moralni red, ki ga je Bog sam postavil. Spoštovati mora vse človeške pravice, ki jih je človeku dal Stvarnik sam (pravica do življenja, svobode, vere, združevanja itd.). Kadar si državna oblast prisvaja prevelike pravice in hoče imeti nad podaniki neomejeno in neobrzdano moč, tako da krši celo božji red in pravice, ki jih je človeški osebnosti dal Bog sam, preneha biti prava demokratična oblast in postane državni absolutizem (in s tem obsoja vsak fašizem, ki temelji na načelu državne vsemogočnosti), ker nasprotuje zdravi demokraciji, tlači človeško osebnost, uničuje vsako svobodo in noče priznati nad seboj nobene višjega zakona.

(Konec)

VERSKE NOVICE

Škofovska konferenca v Fuldi. Pretekli mesec se je vršila v Fuldi letna konferenca nemških škofov. Proučili so nove razmere in ob sklepu izdali skupno pastirsko pismo, v katerem najprej pohvalijo vernike in duhovnike za neomajno zvestobo katoliški Cerkvi v času preganjanja od strani nacistov in zlasti še one, ki so nevstrašeni sprejeli vsako žrtev za Kristusa. Obžalujejo pa tudi, da so nekateri pustili speljati od zmotnih naukov narodnega socializma in zapustili sv. Cerkev.

V pastirskem pismu poudarjajo, da hočejo posvetiti veliko skrb vzgoji mladine, ker le katoliško vzgojena, bo znala živeti v ljubezni z vsemi in se ne bo več ponovilo nasilstvo zadnjih desetletij.

Misjonarji na Japonskem. Predsednik japonskega ministrskega sveta je poklical 15 katoliških misijonarjev, ki so med svetovno vojno ostali na svojih mestih in se jim je zahvalil za vse, kar so dobrega storili japonskemu ljudstvu v teh težkih časih. Prosil jih je pa tudi, naj nadaljujejo s svojim delom in pomagajo pri duhovni in moralni obnovi japonskega naroda.

Sveta stolica in poljska vlada.

Kot smo že poročali, je poljska vlada preklicala konkordat s sveto stolico, češ da se ga le-ta ni držala. Očitala je zlasti Vatikanu, da je poljske škofije izročil med okupacijo nemškemu škofom. Sv. stolica je sedaj objavila uradno noto o tem vprašanju, v kateri ugotavlja, da ni nikdar kršila konkordata: s tem, da je v mestih Chelmu in Poznanju imenovala za nemške vernike nemške škofijske administratorje nikakor ni prestopila mej konkordatnih obveznosti. Pač pa je poljska vlada sama tista, ki je prekršila in krši konkordat v sledečih točkah: 1) poljska duhovščina in poljski verniki ne morejo občevati s sv. stolico, kar je proti 2. čl. konkordata, ki zagotavlja svobodo takega občevanja; 2) škofje in duhovniki so bili v zadnjem času aretirani, ne da bi se upoštevala člena 20 in 22 konkordata; 3) vlada je odpovedala podporo cerkvenih osebam, kar je proti 24. členu konkordata.

Ameriški tednik „The Tablet“ poroča sledeče novice o verskem položaju v Poljski tostran in onstran Curzonove črte: Metropolit katoliških Ukrajincev, Lvovski nadškof Jožef Slipy je bil aretiran s tremi drugimi katoliškimi prelati in poslan v Kiev. Govori se, da je eden od teh, 78 let stari škof Chonyszyn na poti v Kiev umrl. Sovjetske oblasti sistematično odstranjujejo katoliške ukrajinske duhovnike in jih nadomeščajo s pravoslavni duhovniki. V vafikanskih krogih so tudi zelo zaskrbljeni radi usode poljskega primasa Hlonda, ki se je pred enim mesecem vrnil na Poljsko, a ni o njen nobenih vesti.

Milan. Na kvalnico so imeli v Monzi blizu Milana škofijski eharistični kongres ki se ga je udeležilo do

en milijon ljudi, več kardinalov in veliko število škofov in nadšk. f. v.

Milanski kardinal Schuster je ukazal, da smejo duhovniki blagoslovljati samo zaslave verskih udruženj, ki so pod škofovo oblastjo.

Mehika. Sv. oče je imenoval kardinala Villeneuve-a, nadškofa v Quebec-u (Kanada), za svojega legata pri proslavah, ki se bodo vršile prihodnji mesec v Mehiki na čast Materi Božji iz Guadalupe, ki je največja Marijina božja pot v Ameriki. To dejanje smatrajo za zelo značilno, kajti že trideset let ni šel noben legat sv. stolice v Mehiko. V dobro informiranih krogih pravijo, da bo ta obisk kardinala Villeneuve-a smatrala sv. stolica za prvo dejanje obnovljene verske svobode v Mehiki. Pomniti moramo namreč, da je v Mehiki bilo še pred par leti preganjanje Cerkve.

Vatikan. Sv. Oče je sprejel v posebni avdijenci ameriško komisijo, poslancev, ki imajo nalogo, da preračunajo, koliko je stala zadnja svetovna vojna. Pri tej priliki je sv. oče dejal: „Vemo, da imate nalogo preračunati, koliko je stala vojna. Brez dvoma bo to strašno velik račun... Noben človek pa ne bo mogel zmeriti skrbi, strahu in trpljenja, ki ga je človeštvo prestalo v teh dolgih letih...“

Budapest. Nestrohnjena desna roka sv. Štefana, ki je gotovo najbolj čiščena relikvija na Ogrskem, se je vrnila v Budapest. Našli so jo ameriški vojaki skupaj s kraljevo krono v neki vollini nekje na zgornjem Avstrijskem.

Rim. Nekateri listi so obdolžili Vatikan, češ, da želi obnovev monarhije v Španiji. Neka uradna oseba je na to uradno izjavila: „Pooblaščen sem, da izjavim, da so vse te govornice izmišljene.“

Prihodnjo nedeljo bo sv. oče govoril po radiju katoličanom zbranim v mestu Bogatá (Kolumbia) o priliki kongresa Kristusa Kralja - 28. oktobra pa bo govoril katoličanom v Argentini.

Sv. oče je v svojih vsakdanjih avdijencah od 5. junija t. l. do danes sprejel že 1 milijon zavezniških vojakov.

V vafikanskih krogih se ponovno izjavlja, da so brez vsake podlage vesti, da bo Mgr. Spellman, sedanji newyorški nadškof, postal papežov državni tajnik. On je vojaški škof ameriške armade in se sedaj mudi pri njej blizu Japonske.

Mgr. Costantini, tajnik misijunske kongregacije (Propaganda Fide), je za pripravo na misijonsko nedeljo (21 oktobra) imel govor, v katerem je med drugim dejal: „Porušenih je veliko cerkva in škofijskih dvorcev, veliko semenišč in šol, veliko župnišč, samostanov in bolnišnic. Toda nič ne de. Krščanska ideja ni umrla, temveč se blešči v večji luči.“

„Lahko boste našli mesto brez obzidja, brez šol, brez postav, brez denarja, brez pismenosti. Toda nikdar še se ni našel narod brez Boga, brez molitev, brez prisej, brez verskih obredov, brez žrtv.“
(Staropoganski pisatelj Plutarh).

OKNO V SVET

Konferenca zunanjih ministrov. Konferenca v Londonu se bliža h koncu. Pričakuje se, da bo ob zaključku izdano končno poročilo, iz katerega bo šele razvidno, kakšni so bili uspehi tega sestanka. Poročila, ki izhajajo med posameznimi zasedanji, so zelo skromna in nam ne povedo veliko. Zdi se, da obstajajo med velesilami precejšnja nasprotstva glede posameznih problemov ureditve svetovnega miru. Nasprotstvo je zlasti med Sovjetsko Zvezo in med anglo-saškimi velesilami. Največja sporna točka je različno pojmovanje demokracije. Obe stranki poudarjata z vso silo demokracijo, toda njuno pojmovanje se nič kaj ne krije. Samo tako si lahko razložimo, kako je mogoče, da si n. pr. o balkanskih državah (posebno o Romuniji in Bolgariji) zavezniški niso edini, so li res demokratične ali ne. SZ so demokratične in Molotov je v Londonu to spet poudaril, Anglija in Amerika pa le nimata preveč zaupanja v to balkansko demokracijo. Glavna vprašanja, ki so se obravnavala na londonski konferenci v tem tednu, so sledeča: načrt o dobavah Avstriji, predlog za ureditev notranje plojbe po Evropi, pospeševanje vrnitve sovjetskih in francoskih državljanov v domovino, problem internacionalizacije Porenja in Porurja.

Poizkus vstaje v Argentini. Bivši predsednik general Arthur Rawson in general Oswald Martin, sta pripravljala vstajo proti sedanji argentinski vladi. Njun namen je bil vreči vlado, ki je menda preveč samodrška, in izročiti začasno oblast vrhovnemu sodišču. Toda vstaja je bila preprečena, generala aretirana in proglašeno obsedno stanje. Aretiranih je bilo še mnogo drugih znanih političnih osebnosti.

V Parizu se vrši svetovna sindakalna konferenca novo ustanovljene Svetovne sindakalne zveze.

Abesinski cesar Haile Selasie ni zadovoljen s predlogom, da bi se bivše italijanske kolonije Somalija in Eritreja spet vrnila Italiji.

Milanu Grolu so dovolili, da lahko obnovi Demokratično stranko na vsem področju jugoslovanskega ozemlja.

Bolgarska demokratična stranka, ki jo vodi bivši ministrski predsednik Mušanov zahteva odstop sedanje vlade ljudske fronte in sestavo nove vlade, ki naj predstavlja vse demokratične sile. Stranka zahteva tudi demokratične, popolnoma svobodne volitve, nedotakljivost stanovanja, nepolitični značaj vojske in sodišča.

Zdravstveno stanje dr. J. Ivana Šubašiča se je zboljšalo.

Japonski cesar Hirohito je obiskal zavezniškega vrhovnega poveljnika MacArthura. Obisk se je vršil na ameriškem poslaništvu v Tokiu in je trajal 38 minut. Imel je vpludnosten značaj.

Jugoslovanski kralj Peter II. je obiskal begunska taborišča v Nemčiji, ki se nahajajo pod angleško zasedbo.

Predsednim Truman je povabil sovjetskega maršala Žukova na obisk v Združene države. Žukov je vabilo sprejel.

Praški župan in predsednik nove češke socialistične stranke dr. Peter Zenkl je nedavno dejal: „Na Češkem imamo list, ki se imenuje ‚Svobodno Slovo‘ (svobodna beseda), toda navzlic temu ni javno mnenje svobodno. Žalostno dejstvo je, da Čehi več izvedo o razmerah v svoji domovini iz tujih listov kot iz domačih.“

Med Čang Kaj Šakom in med voditeljem kitajskih komunistov Mao Tse Tungom je bil po dolgih pogajanjih sklenjen sporazum. Sporazum predvideva sestavo osrednje vlade, v kateri bodo zastopane vse politične skupine, splošne volitve in razorožitev komunističnih oboroženih sil.

Maršal Alexander se je vrnil v Anglijo. Na njegovo mesto vrhovnega poveljnika sredozemskega področja je bil imenovan general Joseph T. Mc Narney.

Združene države so navezale diplomatske stike z Madžarsko. Madžarska vlada pa je morala obljubiti, da bo izvedla svobodne volitve in sploh zajamčila vse demokratične svoboščine.

Giorgio Jaksetich, urednik komunistična glasila „Il Lavoratore“, ki je bil pred nedavnim imenovan za člana italijanske konzulte v Rimu, je to imenovanje odklonil, češ da se je večina prebivalstva Julijske krajine, ki bi ga moral zastopati, izrazila za pridružitvev Jugoslaviji.

Jugoslovanski predsednik Kardelj je na tiskovni konferenci v Londonu izjavil, da bo Trst, ako se priključi Jugoslaviji, postal sedma federalna republika DFJ.

V Rimu se je 25. 9. sestala italijanska konzulta, ki ima namen pripraviti ustavodajno skupščino. Za predsednika konzulte je bil izvoljen grof Carlo Sforza.

Admiral Sir Jon Cunningham, poveljnik v Sredozemlju je preselil svoj glavni stan iz Italije za Malto in bo ta toliko bombardirani otok postal spet sedež poveljstva angleškega brodograja.

Penicilin

Te dni smo brali v časnikih, da je bil odkrit na univerzi v Rimu odkritelj penicilina, dr. Fleming Aleksander. Še prej pa so poročali, da UNRA pošilja nekaterim državam majhne količine penicilina in so to poudarjali kot posebno važno stvar. Kaj je ta čudna reč penicilin?

Penicilin je novo zdravilo, ki dela čudeže, tako vsaj bi moral človek sklepati, ko poslušajo poročila o njegovih uspehih iz Amerike. Če pa hočemo na vprašanje bolj natančno odgovoriti, moramo reči da je to čudodelna plesen, ki zdravi rane. Nastane v prav majhnih količinah, kadar se na kruhu ali siru razvije plesen. V tej plesni je posebna kemična snov, ki pa niso še mogli dognati, kako je sestavljena; ta snov ima posebno lastnost, da zamori različne bacile, ki se razvijajo v zastrupljenih ranah.

K odkritju penicilina je pomagal zgolj slučaj. Leta 1929. so pustili v nekem zdravniškem laboratoriju v Angliji preko noči na mizi nekaj skodelic, v katerih so gojili za poskuse različne bacile. Drugi dan so ugotovili, da so bacili preko noči poginili. Ko so iskali temu vzrok, so ugotovili, da so bacili preko noči poginili, ker jih je zamorila neka plesen. Dr. Fleming je objavil to ugotovitev in izrazil mnenje, da je skrito v plesni učinkovito sredstvo proti bacilom.

Ta misel je zaposljevala osebje tega laboratorija dolgih enajst let. Ko je nastala v Angliji nujna potreba po sredstvu, ki bi učinkovito zdravilo rane zadobljene ob umiku iz Dunkerka in ob bombardiranju angleških mest, so se še z večjo vnemo vrgli na preiskavanje čudovite plesni. Uspehi

NEDELJSKA MISEL

ZA DVAJSETO POBINKOŠTNO NEDELJO

«Kakor je današnji evangelijski kraljevič padel svoje mlade dni v smrtno bolezen, tako trpi tudi današnja mladina na nekaterih hudih duhovnih boleznih radi katerih bo tudi žalostno končala, ako ne bo poiskala zdravnika Jezusa Kristusa.

In katere so duhovne bolezni današnje mladine?

Prvo je pomanjkanje verske zavesti in odgovornosti. Ta zavest temelji na globokem poznanju verskih resnic in v notranjem življenju po veri. Blagor mu kdor tako živi, kdor pa te zavesti in odgovornosti ne čuti je že takorekoč na tem svetu pol človek, v večnosti se pa od satana ne bo ločil.

To gorje velja za današnjo mladino. Ona raste v nesrečni nevednosti, postaja od dne do dne zato hudobnejša, slabi nagoni jo trdo drže v svoji pesti, pobožnost je slepa in hira. Od svojega cilja se odaljuje, namesto, da bi se mu bližala.

Drugo je vročice pohujšanje. Kar je naša mladina videla in še vidi nas mora do dna srca zadeti, da moramo obupno vsklikniti: Nebeški Bog, usmili se nas. Mladina gre svoji duhovni smrti naproti.

Ali ni zato potreba, da ljudi vi krščanski očelje, skrbne matere in odgovorni vzgojitelji z današnjim očetom v evangelju kličete „Gospod, pojdi doti v Kafarnaum, preden moj in umrje?“ ali pa z ono konanejsko ženo: „Gospod, Davidov sin usmili se me! Hčerko imam, katero nečisti duh močno nadleguje, tepo prosim reši jo!..“

„O današnjem evangelju imate vzgled, kako ste dotžni za mladino skrbeti“

(FILIP KAFOL)

so bili presenetljivi. Pokazali so prvovrstno zdravilno vrednost penicilina.

Poskuse so potem nadaljevali v Ameriki in našli, da je penicilin zelo učinkovit pri uničevanju neverjetno velikega števila raznovrstnih bacilov: gnojenje ran, pljučnico, vnetje možganske mreže, zastrupljenje krvi itd. Največja nevarnost pri izdelovanju penicilina je bila do sedaj nestalnost njegove kakovosti. Zgodi se, da je prvi pridelek prvovrsten, naslednji pa ima le majhno učinkovitost ali je sploh nima in je

zato neuporaben. Njegovo izdelovanje tudi stane zelo veliko in je bilo do nedavna vse pod kontrolo ameriške vojske. Sedaj ga izdelujejo tudi druge države. Nobena bolnišnica, ki dobiva to zdravilo od države, ne sme ničesar zaračunati za uporabljeni penicilin. Trenutno ga rabijo le za hude primere obolenj, ko vsa druga zdravila odpovedo.

Iz vsega navedenega je razvidno, da smo še vedno le v preiskusnem štadiju tega novega zdravila. Vendar vse kaže, da bomo kmalu v posesti najbolj uspe-

šnega zdravljenja zastrupljenih in prisajenih ran, ki so se do sedaj vsakemu drugemu zdravljenju upirale.

Kot zgled navajamo le en sam primer. Nekemu tridesetletnemu vojaku je krogla iz strojnice na vojnem področju Tihoga Oceana zdrobila nogo. Kos usnja njegovega čevlja je prišel v rano in povzročil hudo vnetje. Čeprav je dobil že po treh urah zdravniško pomoč, je bil po 15 mesecih še vedno v bolnici, ker je nastopilo kronično zastrupljenje. Bacilov niso mogli uničiti z nobenim zdravilom. Tedaj so uporabili penicilin. V obliki injekcij so mu ga vbrizgavali v mišice. Po enem tednu je bila rana čista in zacepljena. Za popolno ozdravitev je rabil dvajset dni.

Čitajte in širite naš list

„SLOVENSKI PRIMOREC“

Učenjak Viljem Knox je izdelal majhne, prenosljive električne centrale za proizvodnjo električne energije. Zamislil jih je pri nekem potovanju po Kitajskem med to svetovno vojno. Japonci so potisnili Kitajce v notranjost dežele, daleč proč od industrijskih središč, ter jih tako odtrgali od električnih central. Knox jim je priskočil na pomoč in izdelal majhne prenosljive centrale, pri katerih se lahko uporablja tudi premog najnižje vrste. Na Holandskem jih uporabljajo, da izsušujejo kar cela ozemlja, ker so nemški nacisti porušili nasipe ter je voda poplavila deželo.

Vse kaže, da bo atomska energija, na kateri temelji moč atomske bombe, imela lepo bodočnost. Učenjaki pravijo, da se ob delovanju te energije proizvaja silna toplota. Upajo, da bodo to toploto lahko uporabili za vsakdanje potrebe. Seveda bo treba še veliko študija in dela. Ko pa se posreči, bo dajala ta atomska energija toploto po tako nizki ceni, da si jo bo lahko privoščil vsak za kuhanje in ogrevanje sob. Drva, premog, petrolej in celo električna sila bodo morali med zastarelo šarō. Škoda, da tega nimamo že to zimo, ki se obeta precej mrzla, drv pa je le malo.

Prebujena narodna zavest je leta 1848. marsikaterem starcu vcepila mladeniškega duha. Med prvimi teh mož je bil tržaški prošt Mihael Verne. Porodil se je 28. kimovca 1797. v Orehku pri Postojni pod kmečko streho. Srednje šole je dovršil v Ljubljani, bogoslovje pa v Gorici, ker je bila takrat Postojna pod goriško škofijo. Leta 1823., na jesen, je bil v Gorici posvečen v duhovnika in bil nato eno leto kaplan v Vrtojbi. Leta 1824. pa je odšel za kateheta v Postojno. Ker je ravno takrat Postojna pripadla tržaški škofiji je Verne že prihodnje leto postal škofov kaplan in notar v Trstu. Tu je potem ostal celo življenje. Leta 1835. je postal kanonik pri stolnici sv. Jušta, leta 1846. pa stolni prošt in šolski nadzornik. Po smrti škofa Ravnikarja je bil celo nekaj časa kapitularni vikar osirotele škofije. Umril je 29. aprila leta 1861.

Verne je bil visoko izobražen mož. Poleg klasičnih je obvladal še celo vrsto modernih jezikov.

Nekoliko likov iz naše preteklosti

Mihael Verne, tržaški stolni prošt

Za svoj materni jezik pa se je vnel po vplivu svojega škofa Ravnikarja ter svojih tovarišev kanonikov Petra Aleša in Josipa Kovačiča, ki sta tudi zuna pisatelja. Dasi mu je bil materni jezik iz šole popolnoma neznan, vendar se je sam s čitanjem slovenskih knjig, zlasti „Novic“ toliko naučil, da je na stara leta pisal gladko slovenščino. Prekoratil je že svoje 50. leto, ko je prvič prejel za slovensko pero. Ko so se leta 1848. narodnjaki trudili, da bi se šole poslovenile je naš Verne poslovenil Eutropijevo kratko rimsko zgodovino za šolsko porabo. Knjiga je ostala sicer samo v rokopisu, vendar sta mnogo odlomkov iz te knjige objavila dr. Miklošič in dr. Bleiweis v svojih berilih. Od leta 1851. pa je začel v „Novicah“, vse tja do smrti, objavljati svoje spise kateri so se na-

daljevali skozi cele letnike. Najprej je priobčil svoje „Potovanje po nekaterih Jugoslovanskih krajih“, v naslednjem letniku pa „Potovanje po Laškim“. Leta 1853. je poslovenil za „Novice“ „Premišljevanje narave in previdnosti božje v nji“. Pozneje pa še „Visoki namen poljedelstva“ ter „Ntoroznanstvo sedaj in nekdanj“.

Najobsežnejši in najboljši spis Mihaela Verneta pa je „Potovanje v Sveto Deželo v letu 1857. V Ljubljani 1859. Natisnil Jožef Blaznik“ Za „Vodnikov Spomenik“ je spisal nekaj zgodovine o Turkih. Ko je leta 1851. umrl župnik in pisatelj Matija Vertovec, nadaljeval in dovršil je Mihael Verne njegovo obširno delo „Občna povestnica ali zgodovina celega sveta“.

„Slovenska Matica“ hrani v svojem arhivu še celo vrsto Verne-

tovih rokopisov. To so večinoma prestave J. B. Bossuet-a, Chateaubriand-a in Montesquieu-a.

Iz tega vidimo, da je Verne ljubil in čital stare in moderne klasike ter iz njih zajemal svoje znanje in mišljenje. Dasi je bil izobražen in duhovit mož, vendar v njegovih potopisih ne opazimo posebne duhovitosti. Kljub temu pa moramo Verneta imenovati prvega slovenskega potopisca.

Tesno prijateljstvo ga je vezalo na škofa Ravnikarja in dr. Bleiweisa.

Mihael Verne je bil eden prvih slovenskih potnikov po tujih zemljah.

Med slovenskimi pisatelji pa zasluži posebno hvalo in priznanje, ker je na stara leta in v odlični službi prijel za pero iz čistega domoljubja, hoteč vsaj nekoliko tudi s svojim trudom pospešiti oživljeno slovensko slovstvo ter koristiti svoji domovini.

V tem pogledu si je zaslužil marljivi Verne narodovo hvaležnost.

DOPISI

Bilje: V goriški bolnici je 27. t. m. po dolgi in težki bolezni preminila gdčna Zala Zamarjeva, sestra pogojnega biljenskega župnika Cirila Zamarja. Prepeljana je bila na biljenko pokopališče in pokopana poleg matere in brata duhovnika. Pokojna Zala je bila dobro znana po celi Goriški, zlasti pa v naši župniji in v okolici. Bila je pri bratu v Biljah dolgo vrsto let in se v tem času splošno priljubila s svojo ljubeznivostjo, požrtvovalnostjo in gorečnostjo. Pomagala je bratu pri delu za duhovni, prosvetni in gospodarski podvig naše župnje. Bila je vneta delavka na prosvetnem polju, goreča cerkvena pevka in dobra vzgojiteljica, ki si je veliko prizadevala, da bi naše otroke in našo mladino, posebno dekleta, ohranila zveste Bogu in narodu. Zadnja leta je z veliko požrtvovalnostjo in vestnostjo vodila biljensko posojilnico. V Biljah si je pridobila širok krog dobrih in iskrenih prijateljev. Okusila pa je tudi črno človeško nevhvaležnost in užila marsikatero grenko uro. Umrla je prezgodaj kot žrtev naših zmedenih časov, polnih sovražstva in okrutosti.

Naj mirno počiva v biljenski zemlji! Njen spomin bo večno živel v srcih vseh dobrih in poštenih Biljencev.

Kred. Na praznik rojstva Marijinega smo imeli v Kredu prvo sveto obhajilo. Popoldne pri blagoslovu so bile prvoobhajanke sprejete v Marijin vrtec. Nato so jim druge deklice priredile prav lepo in nedolžno zabavo: razne deklamacije, govorkice in tri enodejanke: Božji volek, Romanje na Sv. Goro in Satan. Ta poslednja je bila posebno zanimiva. Mnogi so pomagali, da je tako lepo uspelo, posebno še organizator, njegova žena in prednica M. D. Prostovoljnih prispevkov smo nabrali 2370 lir, ki jih bomo porabili, da kupimo kip sv. Jožefa v zahvalu, da je bila krejska duhovnika obvarovana vojnih grozot. V nedeljo 23. t. m. smo prireditev ponovili in še kaj zanimivega dali.

Ročnj. Tu smo 16. 9. slovesno obhajali god Žalostne M. B. Zjutraj se je velika množica zgrinjala okrog obhajilne mize, popoldne nas je pridigar v nemal k češčenju žal. M. B., zavetnice naše bratovščine, ki nam bo tolažnica v trpljenju. Pri lepi in dolgi procesiji so fantje nosili kip žal. M. B., otroci so kot angelčki delali veselje Božji Materi, preostali zvonovi so ubrano pritrkovali, pevski zbor lepo in krepko prepeval, družbenice z zastavo in belimi oblekami so dvignile vse slovesnost, ki je marsikoga ganila do solz. Čast taki župniji in požrtvovalni mladini!

STAVKA

Velika novost za naš mlajše so delavske stavke, saj vsa leta fašizma nismo doživeli nobene stavke. Od maja do danes pa že več splošnih in delnih, kakor bi hoteli nadoknadi tisto, kar so prej zamudili. Ker je stvar posebno za mlajše nova, oglejmo si, kaj je to stavka ali štrajk.

Koristi delavcev in delodajalcev se velikokrat ne skladajo in zato nastanejo med njimi spori. Ti se lahko poravnajo mirnim potom z dogovori med enim in drugimi ali pa pred posebnimi razsodišči nalašč za to postavljenimi. Toda včasih se spore ne da poravnati, tedaj delavci v obrambo svojih pravic napovedo stavko. Stavka je skupna odpoved ali popustitev dela, ki jo izvrše delavci v kakem podjetju (delna stavka) ali v vseh podjetjih in strokah naenkrat (splošna stavka). Stavka je na polju dela to, kar je med državami vojna: zadnje sredstvo, da se doseže pravic.

Ali je stavka dovoljena? Stavka, kakor vojna, je lahko dovoljena, lahko pa tudi ne, mislimo pa s tem moralno dovoljena, da je lahko brez greha, kajti v nekaterih državah stavka postavno ni dovoljena, četudi bi bila moralno še tako upravičena. Tako je bilo n. pr. prej v

Italiji, ko so bile vse stavke strogo prepovedane. Stavka pomeni zmeraj dvorezen meč, ki škodi tako gospodarju kakor delavcu, in je zaradi tega treba velike previdnosti pri njeni uporabi. Vendar pa je v nekaterih slučajih dovoljena, in sicer:

1. Kot dejanja samoobrambe, če to zahteva občina korist. Če n. pr. podjetniki kršijo očitne pravice delavstva ali se ne drže pogodbe.

2. Kot poizkus izboljšanja delavskih razmer, če so n. pr. plače prenizke, delovne razmere pretrde itd.

Toda tudi v takem slučaju morajo še gledati, da se ne pregreše zoper pravico in zoper ljubezen. Torej nasilje in sabotaza sta tudi pri stavki moralno nedovoljena.

Ker pa se le prevelikokrat zgodi, da gre stavka - kakor vojska - predaleč ter rada preide v nasilje in občo škodo, posebno ker so to idealne ure za vse sejalice prevratov, je Cerkev zmeraj svarila pred takim nasilnim reševanje delavskih sporov in priporočala raje razsodišča, to je poravnane svete, ki pošiljajo delavci in delodajavci vanje svoje zaupnike. Prav tako je dolžna tudi javna oblast (država) posredovati v takih sporih, da se doseže mirna poravnava.

Draga vojna

Človeka spreleti groza, ko gleda razvaline sedajne vojne in skuša vsaj približno dognati škodo, ki jo je druga svetovna vojna prizadela človestvu. Ne govorimo o moralni in duhovni škodi. Ta je neprecenljiva. Kdo mora oceniti in zračunati vse moralno gorje, vse duhovno zlo, ki ga je vojna povzročila v neumrljivih človeških dušah? Največ, kar lahko napravimo, je to, da skušamo oceniti, zračunati gmočno škodo sedanje vojne.

Po prvih uradnih, toda še nepopolnih podatkih je druga svetovna vojna zahtevala nič manj kot 55 milijonov človeških žrtv (mrtvih, ranjenih, pogrešanih). Vojnih jetnikov je bilo okrog 16 milijonov. V denarju nas je ta vojna stala 1000 milijard dolarjev (sto bilijonov lir). Ako bi to svoto razdelili med 2 milijardi zemeljskih prebivalcev, bi vsak človek dobil čeden znesek 50.000.— lir.

Človeške žrtve mrtvih, ranjenih in pogrešanih to lakole porazdeljene med posameznimi narodi:

Rusija 21 milijonov, Nemčija med 6 - 12, Poljska 900.000 vojakov in čež pol milijona civilstov uničenih, Kitajska 3, Japonska 2.700.000, Združene države 1.700.000, Velika Britanija in Imperij 1.450.000, Francija 1, Italija 1.100.000, Jugoslavija 1.685.000, Avstrija - Romunija in Grčija vsaka po 700.000, Mažarska 600.000, — Holandska 275.000, Finska, Belgija in Češka vsaka po 60.000, Filipinski otoki 350.000, Res draga vojna!

RAZNA OBVESTILA

Kako se bomo oskrbeli s semenskim žitom? Gospodarski statistični urad sporoča, naj kmetovalci prinesejo v zameno za semensko žito na Deželni Kmetijski urad toliko svojega žita, kolikor semenskega bodo rabili. Tam bodo dobili nakaznico za to.

Kdor letos ni žita sejal pa ga misli v bodoče, naj se zgleda pri USEAG - Gospodarskem statističnem uradu. Ti bodo morali plačati semensko žito po 16,50 L. za kg. ozir. 1600 — L. za kvintal.

Okrožni Urad za delo v Gorici opozarja vse tvdke zavode, banke, urade na dolžnosti, da se morejo vse odpustitve in sprejemanje novih delavcev

Vprašanja in odgovori

Prejeli smo od svojih čitateljev nekaj vprašanj s prošnjo, da bi odgovore prinesli v našem listu. Prav radi ustrezamo tej želji in bomo zelo veseli, ako nam bravci pošljejo še kaka druga vprašanja, na katera bomo odgovorili v prihodnjih številkah. Vprašanja naj bodo kratka in jasna in se lahkó tičejo vseh problemov, ki dandanes zanimajo ljudi. Zlasti bi si želeli vprašanj z verskega in moralnega področja.

1. Kaj pomeni točno kratica AMG?

AMG je kratica angleških besed Allied Military Government kar pomeni po našem Zavezniška vojaška uprava (ZVU).

2. Ali je res, da Stalin ni Slovan?

Stalin ni slovanskega pokolenja, temveč je po rodu Georgijec iz Kavkaza. Njegovo pravo ime je Jožef Visarjonovič Džugašvili. Stalin je ime, ki mu ga je nadel Lenin in pomeni „jekleni“.

3. Po nekaterih krajih je dano staršem na prosto, ali hočejo, da se bodo njihovi otroci učili verouka v šoli ali ne. Kaj naj taki starši napravijo?

O tem vevlačnem vprašanju je težko izčrpno odgovoriti v par besedah. O tem bomo v najkrajšem času priobčili poseben članek. Za danes samo to: Krščanski starši so v vesti dolžni, da poskrbijo za versko vzgojo svojih otrok. Ta verska vzgoja pa nujno zahteva poduk v krščanskem nauku. Najbolj primeren način da se otroci naučijo krščanskega nauka je ta, da se ga otroci učijo v šoli skupaj z drugimi otroki. Zato morajo starši zahtevati od oblasti, da v vsako šolo vpeljejo vsaj 2 tedenski uri krščanskega nauka, ki mora biti poverjen duhovniku. Starši, ki bi odklonili poduk krščanskega nauka, bi smrtno grešili, ker bi s tem zanemarili eno svojih najstrožjih dolžnosti.

4. Koliko katoličanov je v Združenih državah ameriških?

V Združenih državah je od 130 milijonov prebivalcev kakih 23 milijonov katoličanov.

ali nameščencev prijavili posredovalnici za delo Okrožnega Urada.

Te prijave se morajo zvršiti na Okrožnem Uradu za Delo v Gorici (ulica Crispi št. 9/1 za občine Gorica, Opatjesele, Miren Dornberg, Renče, Salona ob Soči, Kanal in Kojsko; na Uradu za Delo v Krminu za občine, Dolenja, in Dobrovo; na uradu za Delo v Kominu, za občine Komen, Stanjel, Rihemberk in Temnica; na Urad za Delo v Kobaridu, za občine Kobarid, Breginj, Bovec in frakcije občin Tolmin in Sv. Lucija“.

Darovi za naš list

V. J.	100.—
A. B.	50.—
D. T.	50.—
V. J.	200.—
K.	200.—
D.	250.—
R.	150.—